

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен “доктор” по: област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8. Икономика, научна специалност: **Организация и управление (селско стопанство и подотрасли)**

Автор на дисертационния труд:

МАРИЯ САША ДУКОСКА

докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд:

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ЛОЗАРСТВОТО В СЕВЕРНА МАКЕДОНИЯ

Рецензент: доц. д-р Екатерина Димитрова Кюскиева-Арабска
Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив
Област на висше образование: 3. Социални стопански и правни науки
Професионално направление: 3.7. Администрация и управление
Доцент: научна специалност „Социално управление“
ОНС „доктор“: 1) Организация и управление в производството (индустрия);
2) Организация и управление извън сферата на материалното производство (сигурност и отбрана),
определена за член на научното жури със
заповед № РД-16-794 / 07.10.2020 год. от Ректора на Аграрен университет

1. Актуалност на проблема

Представеният за становище дисертационен труд разглежда много актуален проблем за развитието на лозарството в Северна Македония в контекста на устойчивостта и устойчивото развитие и основните насоки на Общата селскостопанска политика на ЕС. Обърнато е специално внимание на фокуса върху екологосъобразното земеделие, опазването на околната среда и подобряването на качеството на живот като цяло. В тази връзка е формулирана и защитена концептуалната теза, че използването на подхода на устойчиво развитие на лозарството гарантира постигането на устойчиви конкурентни позиции на сектора в бъдеще.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване

Целта на изследването е да се направи оценка на основните фактори, определящи устойчивото развитие на лозарството в Република Северна

Македония, и да се определят възможностите за устойчивото развитие на сектора в бъдеще.

Постигането на целта се търси чрез решаване на следните задачи: 1) изясняване на същността и съдържанието на подхода на устойчиво развитие на лозарството като подход на управление; 2) разработване на методологични подходи и методика за изследване на факторите, определящи устойчивото развитие на лозарството; 3) анализ и оценка на основните фактори, определящи устойчивото развитие на лозарството; 4) определяне на възможностите за устойчиво развитие на лозарството в бъдеще.

Методологията за изследване на устойчивостта в сектора се базира на холистичен подход - разглежда се съвкупност от икономически, екологични, социални и институционални фактори. Проведеното изследване включва литературен преглед, мултикритерийна оценка, избор на индикатори, интеграция на индикатори, полево проучване, анализ на данни и оценка на устойчивостта. Методите на изследване съответстват на поставената цел и задачи.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати

Дисертационният труд е представен в следната класическа структура: увод, три глави и заключение, използвана литература и приложения. Общият обем е 139 стр. Изследването е онагледено с 47 фигури и таблици и приложение. Цитирани са 106 литературни източника.

Като цяло, прави впечатление доброто оформяне и онагледяване на резултатите във фигури и таблици, дискусиата върху тях и умелото извеждане на обобщения.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература

Това, което прави най-силно впечатление в представения за становище дисертационен труд, е неговата структура, организирана в три логически свързани глави: 1) принципите и парадоксите при разглеждане на устойчивостта в земеделието през призмата на концепцията за устойчиво развитие и организацията на изследването; 2) оценката на устойчивото развитие на лозарството в няколко основни стълба в два аспекта – юридически и регионален – екологосъобразност, социална отговорност, икономическа ефективност, институционална ефективност; 3) цялостната оценка на устойчивостта и възможностите за устойчиво развитие на лозарството в бъдеще.

Анализът на устойчивостта е направен не само чрез прилагането на интегрирана методология, отчитаща влиянието на производствената и управленска дейност на стопанствата върху околната среда, социалните отношения, икономическите показатели и институционалната конюнктура, но чрез него се и разкриват регионалните различия, особеностите съществуващи между отделните стопанства, разграничени по юридически статут и размер. Изведени са предизвикателствата пред сектора и възможностите за развитие. Направени са изводи и конкретни препоръки и предложения за добри практики, които да доведат до постигане на по-висока устойчивост.

Ползваните литературни източници съответстват на темата на извършеното изследване.

5. Приноси на дисертационния труд

Приемам формулираните в автореферата към дисертационния труд научни и приложни приноси като достоверни и лично дело на автора. Бих си позволила да ги разделя по следния начин:

Научни приноси

1. Изяснена е същността на устойчивото развитие и устойчивостта на земеделието както и в частност на лозарството.
2. Разработена е концептуална рамка за оценка на основните фактори, определящи устойчивото развитие на лозарството в Северна Македония.

Научно-приложни приноси

3. Анализирани и оценени са устойчивостта на лозарския сектор по отделни нейни компоненти (стълбове).
4. Установени са нуждите на лозарските стопанства относно техното устойчиво развитие в бъдеще.
5. Определени са възможностите за устойчиво развитие на сектора в бъдеще.

6. Критични бележки и въпроси

По представения за становище дисертационен труд нямам критични бележки и въпроси.

7. Публикувани статии и цитирания

Препоръчвам на докторантката, съвместно с научния ръководител, да потърси нови възможности за предствяне на научни форуми и публикуване в списания с имакт фактор / импакт ранг на резултатите от проведеното изследване.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на научените и приложените, от докторантката, различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на **МАРИЯ САША ДУКОСКА** образователната и научна степен "**доктор**" по научната специалност „Организация и управление (селско стопанство и подотрасли)".

Дата: 26.10.2021 г.
гр. Пловдив

ИЗГОТВИЛ
СТАНОВИЩЕТО:

(*др. д-р. Мария Дукоска*)